

І останнє, але, мабуть, найважливіше: освіта має бути на одному з перших місць видатків громад і держави в цілому. Не вчитель має бути «приватним детективом», а має бути встановлена камера. В ЗЗСО чи ЗВО повинне бути гідне матеріальне забезпечення, щоб вчитель/вчителька чи викладач/викладачка не мусіли просити здобувачів виконати те чи інше завдання на мобільному пристрої. Для цього має бути все необхідне. Проте, про третій пункт поговоримо після Перемоги України над рф.

Шлях подолання академічної недоброчесності непростий. Але ми, українці, мусимо його пройти заради майбутнього.

Список посилань

1. Академічна доброчесність. *Wikipedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C
2. Fakokunde J.B. Secondary school students' awareness and use of mobile phones for academic purpose. *Educational Journal of the University of Patras UNESCO Chair*. 2017, 4 (1), p. 83–93.
3. Suditu M., Safta C. G. Student's perceptions of ethics and academic integrity. *Journal of Educational Sciences & Psychology*. 2021, Vol. 11 Issue 2, p. 3–8.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-208>

ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

Шаблистий В. В.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін
Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Кожен учасник освітнього процесу як в Україні, так й в світі, зобов'язаний прагнути до постійного саморозвитку та самовдосконалення не залежно від формальних вимог законодавства у сфері ліцензійних умов провадження освітньої діяльності. Звичайно,

отримання підтверджуючого документа про відповідність певним вимогам є важливою частиною науково-педагогічної діяльності, проте не має бути самоціллю.

Пройшовши відмітку у 600-денний відрізок захисту від російського вторгнення, кожен українець точно переосмислив свою життєву позицію. На мою думку, особливо це стосується науково-педагогічних працівників, які мають науковий ступінь та/або вчене звання, та працюють у закладі вищої освіти не менше 0,75 ставки, оскільки вони не підлягають мобілізації в особливий період (згідно із законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»). Саме на таких осіб покладено обов'язок готувати надійні кадри для усіх галузей народного господарства, які стануть основою післявоєнної відбудови держави. Думається, саме тут існує декілька викликів для академічної доброчесності, до обговорення яких пропоную долучитись науковій громадськості.

1. Законотворча діяльність центрального органу виконавчої влади у сфері вищої освіти.

МОН України запропонувало до публічного обговорення проєкт закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо створення передумов для модернізації мережі закладів вищої освіти)» [1]. Цим проєктом, серед всього іншого, пропонується п. 12 ст. 44 Закону України «Про вищу освіту» [2], що є правовою основою для підготовки докторських дисертацій та не має жодного відношення не має до підготовки докторів філософії, викласти у новій редакції (пропонується позбавлення права науково-дослідних установ готувати аспірантів, так як передумовою має бути наявність акредитованих магістерських програм за відповідною спеціальністю).

Фактично ліквідується правова основа для підготовки докторських дисертацій. Науково-дослідні установи позбавляються права готувати аспірантів, так як в них априорі немає магістерських програм. Науково-дослідні установи є потужними науковими центрами, освітньо-наукові програми яких пройшли акредитацію, а тому позбавлення права здійснювати набір та підготовку докторів філософії є м'яко кажучи недоцільним, особливо в умовах воєнного стану. Підготовка докторів наук, у випадку прийняття проєкту, також стане проблематичною або такою, що не має правових основ.

2. Освітня діяльність науково-педагогічних працівників.

Чинне законодавство передбачає відстрочку від призову за мобілізацією для осіб чоловічої статті, які навчаються за денною формою навчання. По-перше, тут є виклик для адміністрації закладів вищої освіти щодо контролю за відвідуванням занять такими студентами, особливо тими, які навчаються за кошти фізичних або

юридичних осіб. По-друге, поділюсь своїм невеликим досвідом викладання в режимі он-лайн в умовах воєнного стану.

Мабуть в кожному закладі вищої освіти є вимога до науково-педагогічних працівників проводити он-лайн заняття із увімкненою камерою. Разом із тим, я особисто не знав як реагувати на «скаргу» групи студентів, які просили змінити викладача-семінариста, який вимагав під час усної відповіді вмикати камеру (якщо є така можливість). Зміст «скарги» полягав у тому, що студенти не хочуть вмикати камери під час відповіді, бо тоді буде видно, що вони просто читають з екрану. Особисто мене це спонукало до проведення факультативних занять із питань академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти.

Звичайно, не можу оминати питання перевірки кваліфікаційних робіт на відсутність/нааявність плагіату. Окремі студенти, після успішної технічної перевірки курсової роботи на унікальність тексту та коректності посилань, дуже сильно обурюються, коли науковий керівник пише негативну рецензію та пропонує підготувати нову курсову роботу, так як текст, який пройшов перевірку, не має жодного відношення до курсової роботи. Хочеться дійти до такого рівня розвитку культури академічної доброчесності, коли письмового запевнення буде достатньо для того, щоби вважати наукову працю такою, що не містить плагіату.

Також варто вказати на те, що порушення академічної доброчесності є і серед науково-педагогічних працівників. Це і запізнення на заняття, і недотримання озвучених на початку вивчення дисципліни критеріїв оцінювання та ін. Як на мене, тут головне – не забувати вибачатися про запізнення та запевнення, що цього більше не повториться; має бути чітка взаємодія між лектором та семінаристом – правила гри мають бути однакові та дотримуватися усіма учасниками освітнього процесу. Звичайно, в умовах війни потрібно завжди акцентувати увагу на важливості навчання, на затребуваності випускника на ринку праці, особливо у період післявоєнного відновлення України.

Отже, кожен заклад вищої освіти має мати чіткі та зрозумілі правила і процедури дотримання та розвитку культури академічної доброчесності. Саме зараз варто приєднатися до тих прогресивних вишів, в яких декларацію академічної доброчесності заповнюють та підписують усі учасники освітньої діяльності, а не тільки здобувачі вищої освіти під час підготовки кваліфікаційних робіт. В умовах воєнного стану питання дотримання академічної доброчесності стоїть поряд із обороноздатністю країни – ти або доброчесно виконуєш свою роботу, або маєш знайти себе у Силах Оборони країни.

Список посилань

1. Проект закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо створення передумов для модернізації мережі закладів вищої освіти)». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-zakonu-ukrayini-pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-zakoniv-ukrayini-shodo-stvorennya-peredumov-dlya-modernizaciyi-merezhi-zakladiv-vishoyi-osviti>. (дата звернення 17.10.2023).

2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 17.10.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-209>

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОБРОЧЕСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Шанигін А. В.

*старший викладач кафедри гігієни та медичної екології
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

За останні роки поняття доброчесності освітнього процесу почало ставати звичним явищем для вітчизняних науковців, адже дотримання цього критерію сприяє створенню індивідуальності науковця [1]. Створення та дотримання Закону України «Про освіту» дало можливість визначитись з складниками доброчесності освітнього процесу та правилами поведінки в освітньому середовищі для уникнення плагіату. Формування та підтримання іміджу сучасного науковця є запорукою розвитку наукового та освітнього процесу. Проте досі існує таке поняття, як порушення авторських прав, наявність видавництва із сумнівною репутацією та прогалини в нормативно-правовій базі дотримання норм окремих видів академічної доброчесності. Порушення академічної доброчесності може проявлятися у різних формах і походити від всіх учасників наукового середовища.

Аналізуючи проблему академічної доброчесності, можна визначити наступні види плагіату: копіювання, парафраза, рерайт, републікація, реплікація, дослівний плагіат, фальсифікація, мозаїчний плагіат,